

Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятига доимий прописка қилиш тизимини такомиллаштириш бўйича ЧОРА-ТАДБИРЛАР

I. Қонун лойиҳаси юзасидан

Ишлаб чиқилган лойиҳа мазмуни	Асослантириш
<p>1. “Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида доимий прописка қилиниши лозим бўлган шахслар – Ўзбекистон Республикаси фуқаролари тоифаларининг рўйхати тўғрисида”ги Қонунда қўлланилган “прописка қилиш” тушунчаси халқаро тажрибага асосланган ҳолда “рўйхатдан ўтказиш” тушунчасига алмаштирилмоқда.</p>	<p>“Прописка” сўзи собиқ Иттифоқ тузумида жорий қилинган атама бўлиб, ҳозирги кунда барча давлатлар ушбу атамадан воз кечган.</p> <p>Бундан ташқари, ушбу атама фуқаролар онгода “тўсқинлик қилувчи”, “бир жойга боғланган”, “эркинликни чекловчи” “ажратувчи” деган тушунчаларни келтириб чиқармоқда.</p>
<p>2. Фуқароларга биринчи ва иккинчи даражадаги қариндошларини нафақат ўзи доимий рўйхатда бўлган манзилга, балки эгалигида бўлган уй-жой майдонига доимий рўйхатга қўйиш имконияти берилмоқда.</p> <p>Оила кодексининг 57-моддасига кўра, болаларота-онасига нисбатантўғри шажарадаги биринчи, невара бобосига, бувисига нисбатан – иккинчи даражадаги қариндош ҳисобланади ва ҳоказо.</p>	<p>Биринчи ва иккинчи даражадаги қариндошларнинг фақатгина доимий рўйхатда бўлган уй-жой майдонига доимий рўйхатга қўйиш фуқароларга қийинчиликлар туғдириб, ортиқча оворагарчиликдан бошқа ҳеч қандай таъсирга эга эмас.</p> <p>Бунда, бир нечта уй-жойга эгалик қилувчи фуқаро қариндошларини доимий рўйхатдан ўтказишга эришиш учун эгалигида бўлган бошқа уй-жой майдонига рўйхатдан ўтиш орқали муаммони ҳал этиб келган.</p>
<p>3. Доимий рўйхатга қўйиш учун эр хотиннинг никоҳдан кейин бир йил давомида биргаликда яшаш шарти ҳамда бир йил ичida никоҳ бекор қилинган тақдирда доимий пропискани йўқотиши тўғрисидаги қоида олиб ташланмоқда.</p>	<p>Никоҳдан кейин бир йил давомида биргаликда яшаш шарти Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида қўчмас мулкни сотиб олишдаги тўсиқлар сабабли “сохта” никоҳларнинг олдини олиш мақсадида киритилган.</p> <p>Мазкур тўсиқларнинг олиб ташланиши “сохта” никоҳтузиш эҳтиёжини йўқотади.</p>
<p>4. Оиласа тарбияга олинган (патронат) шахсларга уларнинг тутинган ота-онасининг доимий яшаш жойи бўйича рўйхатга олиниш имконияти яратилмоқда.</p>	<p>Амалдаги қонунчиликда етим болани тарбиялаш учун оиласа қабул қилган (патронат) шахслар етим болаларни ўзи яшаётган уй-жойга доимий рўйхатдан ўтказиши назарда тутилмаган.</p> <p>(2019 йилда Тошкент шаҳрида 236 та, Тошкент вилоятида 14 та бола патронатга олинган)</p>
	1 / 8

<p>5. Илгари Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида доимий рўйхатга эга бўлган фуқаролар доимий яшаш учун тегишинча қайтиб келганида, улар Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятига ҳеч қандай тўсиқларсиз қайта доимий рўйхатга олинишибелгиланмоқда.</p> <p>Бунда, фуқаронинг Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятидан бошқа жойга рўйхатдан чиқиб кетиш сабаблари инобатга олинмайди.</p>	<p>Амалиётда мутахассислар пропискасини йўқотиб қўйиш қўрқуви сабабли Тошкент шаҳридан бошқа вилоятларга доимий меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун боришин радиб келмоқда.</p> <p>Бундан ташқари, фуқаро қайта доимий рўйхатга эга бўлиш учун ҳақиқатда бошқа жойда ўқиганлиги ёки давлат йўлланмаси билан ишлаганигини исботловчи ҳужжатларни тақдим этиши лозим.</p>
<p>6. Қуйидаги фуқаролар учун лавозимни эгаллаб туриш даврига бериладиган доимий рўйхатга олиниш ҳуқуқига чеклов бекор қилинмоқда:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ø Олий Мажлис палаталари, Ўзбекистон Республикаси Президенти, Вазирлар Маҳкамаси томонидан ёхуд Ўзбекистон Республикаси Президенти билан келишилган ҳолда лавозимларга сайланган, тайинланган, тасдиқланган фуқаролар (уларнинг оила аъзолари); • Ø қонун ҳужжатларига мувофиқ давлат ҳокимиютинингвакиллик органларига сайланган фуқаролар (уларнинг оила аъзолари); • Ø давлат органларига, хўжалик бошқаруви органларига, республика аҳамиятига молик бошқа давлат ташкилотларига раҳбарнинг илтимосномаси биланишга таклиф этилаётган юқори малакали мутахассислар (уларнинг оила аъзолари). 	<p>Бугунги кунда тегишли лавозимларга сайланган, тайинланган, тасдиқланган фуқароларга ҳамда республика аҳамиятига молик бошқа давлат ташкилотларига ишга таклиф этилаётган юқори малакали мутахассисларнинг яшаш бўйича доимий рўйхатга олиниши уларнинг лавозимни эгаллаб туриш муддати билан боғланган. Хусусан, лавозимдан кетишаشا жойи бўйича доимий рўйхатни бекор қилишга олиб келади.</p> <p>Илгари Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида доимий рўйхатга эга бўлган ҳамда бошқа вилоятларга кўчиб кетган фуқароларга Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятига қайтганда ҳеч қандай тўсиқсиз доимий рўйхатга олиниш ҳуқуқи берилиши муносабати билан ушбу чеклов ўз маъносини йўқотмоқда.</p> <p>Вазирлар Маҳкамасининг 07.10.2016 йилдаги 336-сон қарори билан Раҳбарлари ходимларни Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида доимий прописка қилиш тўғрисида илтимоснома киритиши мумкин бўлган идоралар рўйхати тасдиқланган бўлиб, унда 96 таташкилот назарда тутилган.</p>
<p>7. Республиkaning бошқа ҳудудларида доимий пропискага эга бўлган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари томонидан Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятидаги янги қурилган уйларда кўчмас мулк олди-сотди шартномаларини расмийлаштириш учун</p>	<p>Алоҳида тоифадаги шахслар томонидан кўчмас мулк сотиб олинганда алоҳида бож тўловининг белгиланиши фуқароларни мулк олиш бўйича табақалаштиришҳисобланади.</p> <p>Ўзбекистон Республикаси</p>

<p>давлат божининг алоҳида ставкаси (шартномадаги нархнинг 5 %) бекор қилинмоқда.</p>	<p>Президентининг 02.03.2020 йилдаги ПФ-5953-сон Фармонида мазкур тўсиқни бекор қилиш назарда тутилган.</p>
<p>8. Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида доимий рўйхатдан ўтишидаВазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган истисноларни инобатга олган ҳолда Уй-жой кодексининг бир киши учун турагар жой майдонининг ижтимоий нормаси тўғрисидаги қоидаларига риоя этилиши шартлиги кўзда тутилмоқда.</p> <p>Уй-жой кодексининг 42-моддасига мувофиқ муниципал, идоравий уй-жой фонди ва аниқ мақсадли коммунал уй-жой фондидан турар жойлар фуқароларга уй-жой майдонининг ижтимоий нормасига мувофиқ берилади.</p> <p>Уй-жой майдонининг ижтимоий нормаси Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокиммилари томонидан 1 киши ҳисобига 16 кв. м.дан кам бўлмаган умумий майдон ҳажмида, кресло-аравачада ҳаракатланадиган ногиронлар учун эса - 23 кв. м.дан кам бўлмаган ҳажмда белгиланади.</p>	<p>Куйидаги фуқароларга нисбатан ижтимоий норма қўлланилмаслигиВазирлар Маҳкамаси қарори лойиҳасида белгиланмоқда:</p> <p>а) бир-бирининг доимий рўйхатга олинган уй-жой майдонига:</p> <ul style="list-style-type: none"> • эр-хотин; • ота-оналар, фарзандлар; • бобо-буви, неваралар; • Тошкент шаҳри ёки Тошкент вилоятида доимий рўйхатга олинган туғишган ака-укалар, опа-сингиллар; <p>б) олдинги истиқомат жойига, ўз оила аъзоларининг, қариндошларининг уй-жой майдонига:</p> <p>Ў озодликдан маҳрум этиш жойларидан озод қилинган шахслар;</p> <p>Ў муддатли ҳарбий хизмат тугагандан сўнг, Қуролли Кучлар резервига бўшатилган ҳарбий хизматчилар;</p> <p>Ў илгари мазкур аҳоли пунктида яшаган, меҳнат шартномаси билан ишлаш учун вақтинча бошқа жойга кетган шахслар, шунингдек, амалдаги қонунчиликка мувофиқ вақтинча бошқа жойга кетганда, уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқи сақланиб қоладиган фуқаролар;</p> <p>в) васий (ҳомий), тутинган ота ёки она доимий рўйхатга олинган уй-жой майдонига - vasiiylikdagi (ҳомийликдаги) ҳамда оиласага тарбияга олинган (патронат) шахслар;</p> <p>г) акаси, укаси, опаси, синглиси</p>
	<p>3/8 рўйхатга олинган уй-жой майдонига -балоғатга етмаган, ота-онаси</p>

	бўлмаган туғишган ака-укалар, опа-сингиллар , шунингдек, меҳнатга лаёқатсиз туғишган ака-укалар, опа-сингиллар, агар уларнинг ўз оиласари бўлмаса, ёшидан қатъи назар.
--	---

II. Вазирлар Маҳкамаси қарори лойиҳаси юзасидан

<p>1. Ўзбекистон Республикаси фуқаролари учун Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида ҳарқандай кўчмас мулкниолиша ушбу ҳудудларда доимий рўйхатда бўлиш шартига боғлиқ қоидаларчиқариб ташланмоқда.</p> <p>2. Вақтинча турган жойибўйича рўйхатгаолиш муддати уй-жой эгасининг розилик аризасига қараб белгиланиши ҳақидаги қоида ўрнатилмоқда. Бунда мазкур муддат 5 йилдан ошмаслиги керак.</p> <p>Бугунги кунда фуқарони Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида вақтинча рўйхатга олиш фуқарони яшаш жойидан доимий рўйхатдан чиқармасдан, ўн кундан бир йилгачамуддатга амалга оширилади.</p>	<p>Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 2 мартағи ПФ-5953-сон Фармони билан мазкур тўсиқ бекор қилинган.</p> <p>Олдинги тартибгакўра, бошқа вилоятларда доимий пропискада бўлган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари Тошкент шаҳри ва вилоятида фақат янги қурилган уй-жойни сотиб олиш ҳуқуқига эга эди.</p> <p>Вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олишни соддалаштиришувбу жараённи бир соатда амалга ошириш имконини беради.</p> <p>Бир йиллик муддат фуқароларни яшаш жойига аниқлик киритиб бориш учун ўрнатилган бўлиб, сунъий равишда уларни тегишли идораларга мурожаат этишга унданга ва амалда ўз таъсирини йўқотган(Тошкент шаҳрида расман вақтинча рўйхатга олинган шахсларнинг сони амалда ҳудудда вақтинча яшаётганларга қараганда бир неча маротаба кам).</p> <p>3. Фуқароларнинг турган жойи бўйича ўз хоҳиши билан рўйхатга олиниш учун ундейдиган механизмларни яратишмақсадида Адлия вазирлиги ва Ички ишлар вазирлигига:</p> <p>рўйхатга олинганда ички ишлар органлари томонидан тегишли идораларга давлат хизматларини автоматик тарзда кўрсатилиши учун хабарнома юборилишини ташкиллаштириш;</p> <p>(турли нафақаларни ҳудудда бериш, ҳарбий ҳисобга қўйиш, ижара шартномасини солиқ идораларида ҳисобга қўйиш, манфаатдор идораларда ҳисобга қўйдириш)</p> <p>барча доимий рўйхатга олинишни талаб этадиган давлат</p>
--	--

<p>хизматлариҳамда бошқа маъмурий тартиб-таомилларни вақтингчалик рўйхатга олиниш орқали амалга ошириш имкониятини яратиш;</p> <p>паспорт режимини бузиш ҳолатларини аниқлаш тизимини такомиллаштиришбўйича таклифлар киритиш топширилмоқда.</p>	<p>қарорларини юбориш масалалари доимий рўйхатдан олинган жой билан боғланган.</p> <p>Шу билан бирга, яратилаётган қулайликлардан келиб чиқиб, паспорт режимини бузиш ҳолатларини аниқлаш ишларини такомиллаштириш эҳтиёжи вужудга келмоқда. Хусусан, суд ва бошқа органлар қарорлари ижросини таъминлаш фуқаронинг тураг жойи билан боғлик.</p>
<p>4. Тошкент шахри ва Тошкент вилоятида яшаш жойи бўйича доимий рўйхатда туриш тартибини ички ишлар органларига бормасдан туриб, Ягона интерактив давлат хизматлари порталиорқали амалга оширишмеханизми жорий этилмоқда.</p> <p>Бундан ташқари, аризачиўзига қулай ва яқин бўлган ички ишлар органига бориб, шу куннинг ўзидаоимий рўйхатни расмийлаштириш имконияти яратилмоқда.</p>	<p>Хозирги кунга қадар фуқаролар доимий пропискани расмийлаштириш учун шу манзилга хизмат кўрсатувчи ички ишлар органига шахсан бориши ва ҳужжатларни тақдим этиши лозим эди.</p> <p>Шунингдек, доимий пропискани уч иш кунида расмийлаштириш белгиланганбўлиб, фуқароларгатегишли хизматлар тезкорлик билан кўрсатилмасдан келинган.</p> <p>Тегишли идораларга бормасдан, масофадан туриб электрон тарзда ҳужжатлар топшириш ва рўйхатдан ўтиш имкониятлари кенгайтирилмоқда.</p>
<p>5. Фуқароларга яшаш жойи бўйича доимий рўйхатни расмийлаштиришда паспорт, уй дафтари ёки хонадон карточкасига рўйхатга олиш штампини босиш амалиётидан воз кечилмоқда ва доимий рўйхатга эга бўлиш жараёнларирақамлаштирилмоқда.</p>	<p>Доимий прописка фуқаронинг паспортига штам ва гербли муҳр, уй дафтари ёки хонадон карточкасига штамп босиш орқали амалга ошириб келинган, бунинг учун фуқаро уй дафтари сотиб олиши ёки хонадон карточкаси юритиши ва ўзи билан олиб юриши лозим эди.</p> <p>Шу билан бирга, 2021 йилдан бошлаб идентификация ID-карталарини ва кўчмас мулк обьекти кадастр паспортининг пластик шаклини расмийлаштириш қонунчиликда кўзда тутилган.</p>
<p>6. Фуқароларни Тошкент шахри ва Тошкент вилоятида яшаш жойи бўйича доимий ва вақтингча рўйхатдан ўтмасдан, яшаш муддати 10 кундан 15 кунга узайтирилмоқда.</p>	<p>Доимий ва вақтингча рўйхатга олиш бўйича ҳорижий давлатлар тажрибаси ўрганилганда, фуқароларнинг яшаш манзиллари ўзгарган ҳолларда 14 кундан 30 кунгача муддат ичидан</p>

	мурожаат этиши шартлиги маълум бўлди.
7. Доимий рўйхатга олишни расмийлаштиришда аввалги яшаш жойидан мустақил рўйхатдан чиқиш тартиби бекор қилинмоқда.	Доимий рўйхатни расмийлаштириш учун аввалги манзилдан рўйхатдан чиқиб келиш ва рўйхатдан чиқсанлик ҳақида манзил варақасини тақдим этиш талаб қилинади . Бунинг оқибатида, фуқаро Ички ишлар вазирлиги тизимидағи бир туман ички ишлар органидан ҳужжат олиб, иккинчисига бориб вақт йўқотади.
8. Ҳарбий хизматга мажбурларнинг доимий рўйхатни расмийлаштиришдан олдин мудофаа ишлари бўлимларига ҳарбий ҳисобдан чиқиш ва ҳарбий ҳисобга туриш учун бориш тартиби бекор қилиниб, ушбу жараённи идоралараро электрон маълумот алмашинуви дастури орқали амалга ошириш йўлга қўйилмоқда.	Ҳарбий хизматга мажбурлар (16 ёшдан 60 ёшгача бўлган эркаклар ва тиббий маълумотга эга бўлган аёллар) доимий рўйхатни расмийлаштириш учун аввалги яшаган манзилдаги мудофаа ишлари бўлимига бориб, ҳарбий ҳисобдан чиқишива янги манзилда доимий рўйхатга туришдан олдин яна қайта мудофаа ишлари бўлимига бориб, ҳарбий ҳисобга туриши лозим .
9. Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрининг муайян ҳудудида доимий рўйхатда бўлган фуқаро тегишинча ушбу ҳудуднинг бошқа манзилида истиқомат қилса, бу ҳолат паспорт тизими қоидаларини бузиш деб ҳисобланмаслиги ҳақидаги қоида киритилмоқда.	Амалиётда мазкур ҳаракатни тартибга солувчи қоида мавжуд бўлмаганлиги сабабли вилоятининг муайян ҳудудида доимий рўйхатда бўлган фуқаро ушбу вилоятнинг бошқа манзилида истиқомат қилса, уларни маъмурий жавобгарликка тортиш ёки тортмаслик масаласи турлича талқин қилинган .
10. Туғилган бола Фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш органлари томонидан унга туғилганлик тўғрисида гувоҳномани расмийлаштириш чоғида отаси ёки онасининг доимий рўйхатдан ўтган манзилига идоралараро автоматлаштирилган тизим орқали маълумотларни киритиш йўли билан доимий рўйхатга олинниши тартиби киритилмоқда.	16 ёшга тўлмаган шахсларга доимий пропискани ёки турган жойи бўйича ҳисобга олишни расмийлаштириш учун ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар шахсан ички ишлар органига боргандан сўнг доимий прописка қилинган . Бундан ташқари, фуқароларнинг тегишли идораларга бормаслик ҳолатлари кузатилган бўлиб, таклиф этилаётган механизм бунинг олдини олади ва фуқароларнинг вақтини тежайди .
11. Мулкдорнинг ижтимоий норма асосида доимий рўйхатга олинган фуқароларни яшаш жойи бўйича доимий рўйхатга олинганинги бекор қилиш ҳуқуқи киритилмоқда (ижтимоий норма	Бугунги кунда мулкдор ўз уйжойида доимий рўйхатга олинган хар қандай шахсни фақат суд орқали рўйхатдан чиқариб ташлаш ҳуқуқига эга. Мазкур тартиб унинг мулк ҳуқуқи чекланишига ва ортиқча

<p>қўлланмайдиган фуқаролар бўйича уларнинг розилиги ёки суд тартибида амалга оширилади).</p>	<p>оворагарчиликка олиб келмоқда.</p>
<p>12. Бошқа ҳудудларда доимий рўйхатга олинган Ўзбекистон Республикаси фуқароларнинг Тошкент шаҳри ва Тошкентвилоятида уйниумумий мулк ҳуқуқи асосида олди-сотди, айирбошлиш, ҳадя, рента, умрбод таъминлаш шарти билан бошқа шахсга бериш, гаровга (ипотекага) қўйиш, кўчмас мулкдан (кўчмас мулк бир қисмидан) воз кечиш ва кўчмас мулкни ўзгага беришнинг бошқа усувларига оид битимларни нотариал тасдиқлашда ҳамижтимоий норма тўғрисидаги қоидалар инобатга олиниши лозимлиги ўрнатилмоқда.</p>	<p>Умумий мулк билан боғлиқ шартномаларни расмийлаштиришда ижтимоий норма тўғрисидаги қоидалар инобатга олиниши “айланма” битимларни тузиш орқали доимий рўйхатни расмийлаштириш ҳолатлари билан боғлиқ.</p> <p>(2019 йилда Тошкент шаҳрида 232 таянги уй-жой умумий мулк сифатида харид қилинган бўлиб, бунда доимий пропискага эга бўлиш мақсадида 1 та турар жойумумий мулк сифатида 12 нафаргача фуқаро томонидан харид қилинган ҳолатлар ҳам учраган)</p>
<p>13. Ўзбекистон Республикаси фуқароларини доимий рўйхатга олиш билан боғлиқ ҳаракатларни идораларро электрон ҳамкорлик орқали “Ягона дарча” тамоилии асосида “Манзил” автоматлаштирилган ахборот тизими воситасида амалга ошириш белгиланмоқда. Бунда тизим орқали тегишли ҳаракатлар:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ø Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида – 2020 йил 1 сентябрдан; • Ø Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларда – 2021 йил 1 январдан бошлаб амалга оширилади. 	<p>Масъул идораларга рўйхатга олиш учун талаб этиладиган ҳужжатларни рақамлаштириш, электрон базаларни яратиш ва уларни “Манзил” автоматлаштирилган ахборот тизими билан интеграция қилиш бўйича қатор топшириқлар берилмоқда. Масалан:</p> <p>ў жазони ижро этиш муассасидан озод қилинганлиги тўғрисидаги маълумотлар базасини яратиш;</p> <p>ў фуқаронинг ҳарбий ҳисобга онлайн тарзда қабул қилиш ва чиқариш тизимини жорий этиш;</p> <p>ў васийлик ва ҳомийликни тасдиқловчи ҳужжатларнинг электрон базасини яратиш.</p>

Мазкур лойиҳаларнинг қабул қилиниши **“прописка” тизимидан холос бўлишдаги илғор қадам ҳисобланиб, қуидагиларга олиб келади:**

v Тошкент шаҳрида **“яширин” тарзда истиқомат қилаётган** фуқаролар қонуний тарзда **мол-мулк сотиб олишадива коррупциоген ҳолатлар бартараф этилади (163,3 мингтавақтинча рўйхатга олинган шахсларнинг аксариятида уй-жой бирорнинг номига расмийлаштирилган);**

(2012-2019 йилларда Тошкент шаҳрида жами 219 604 нафар, Тошкент вилоятида 76 912 нафар фуқаролар прописка қилинган)

v фуқароларнинг **эркин кўчиб юриш ва хусусий мулк соҳасидаги конституциявий ҳуқуқлари таъминланади;**

- v вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олиш муддати **1 йилдан 5 йилгачаузайтирилиши** ҳамдафуқароларни **ўз хоҳиши билан рўйхатдан ўтишга ундейдиган механизмларнинг яратилиши** – вақтинча турган жойи ва доимий яшаш жойи бўйича рўйхатдан туриш **ўртасидаги фарқни олиб ташлашга кўмаклашади;**
- v **хужжатларни йиғишга кетадиганўртача 3 кун**, идоралар ўртасидаги оворагарчиликларга барҳам берилади;
- v **“Ягона дарча” тамойилинингкиритилиши** натижасида ички ишлар органларига **1 марта (олдин 2 марта)** борилади, мудофаа (**олдин 2 марта**) ҳамда кадастр(**олдин 1 марта**) бўлимларига **бориш эса умуман зарурат бўлмайди**;
- v рўйхатга олишнинг **электрон тизими яратилади** ва идораларнинг тегишли **электрон базалари шаклланади.**

2020-04-05 14:23:29